

KONGRESI, SIMPOZIJI, DRUŠTVENO ŽIVLJENJE

XVII. posvetovanje Arhivskega društva Slovenije

Koper, 23.–25. oktober 1996

Posvetovanje arhivskih delavcev Slovenije, ki sta ga organizirala Arhivsko društvo Slovenije in Pokrajinski arhiv Koper, se je odvijalo v Kopru med 23. in 25. oktobrom. Posvetovanje je imelo tudi praznični značaj, saj je domači arhiv praznoval 40-letnico svojega delovanja. Udeleženci iz vse Slovenije in tudi iz Hrvaške (iz arhiva Pazin) so si ob tej priložnosti lahko ogledali prenovljene prostore arhiva v Kopru in Piranu ter občudovali drzne rešitve gradbenikov (med drugim arhivski depo v cerkvi), ki so jih izpeljali v notranjosti stare stavbe samostana sv. Klare.

Organizatorji so za temo strokovnega srečanja izbrali problematiko arhivskega gradiva s področja turizma in turistične dejavnosti ter tako nadaljevali s proučevanjem problematike s področja gospodarstva, s čimer so pričeli že v Radencih leta 1994. Obenem pa so s svojimi referati dopolnili tematiko turizma, ki so jo obdelovali tudi slovenski zgodovinarji na svojem zborovanju v začetku oktobra 1996 na Bledu. V predavanjih so poročevalci predstavili vrste fondov, v katerih je možno naleteti na gradivo o turizmu, saj so redki fondi, ki vsebujejo gradivo izključno o turizmu. Zato je bilo izredno zanimivo prisluhniti, kje vse se najdejo zapisi o tem in kaj vse je lahko za raziskovalce pomembno: od pisanih dokumentov v najrazličnejših arhivskih fondih in zbirkah do razglednic, fotografij, filmov, plakatov, gramofonskih plošč itd. Seveda je predpogoj, da se dokumenti v raznih fondih najdejo, urejeno in dobro popisano gradivo, kar so izpostavili praktično vsi referenti. Prav v zvezi s tem je bila potegnjena paralela z zborovanjem slovenskih zgodovinarjev na Bledu, ki ji je sledila kritična pripomba, kako malo fondov so raziskovalci uporabili za svoje raziskave o turizmu. Organizatorji so za posvetovanje pripravili vse referate v brošuri, tako da so se udeleženci lahko že prej seznanili s problematiko, kar se je poznalo v bogatih strokovnih diskusijah.

Po otvoritvenih pozdravih in željah za uspešno delo so se v prvih dveh dneh zvrstili referati o arhivskem gradivu s področja turizma, kjer so sodelovali referenti iz vseh slovenskih arhivov razen Pokrajinskega arhiva Maribor.

Iz Arhiva Republike Slovenije so sodelovali trije strokovnjaki. Branko Radulovič je v prvem delu poročanja podal krajši pregled razvoja in aktivnosti turizma med obema vojnoma, v drugem delu pa je predstavil fonde s področja uprave, v katerih naletimo na dokumente o turizmu, in sicer fonde deželne uprave 1918–1927, oblastne samouprave 1927–1929 in uprave Dravske banovine 1929–1941. Natalija Glažar je v referatu Turizem kot gospodarska panoga predstavila gradivo v fondih uprave po letu 1945. Že Radulovič je povedal, da za vojno obdobje 1941–1945 gradiva skorajda ni, za čas takoj po koncu vojne pa ugotavlja Glažarjeva, da se iz zapisnikov Komiteja za turizem in gostinstvo vlade LRS že leta 1945 vidi prve organizacijske pobude in iniciative za čimhitrejši razvoj te panoge gospodarstva. Opozorila je na bogato gradivo predvsem v že omenjenem fondu Komiteja za turizem in gostinstvo vlade LRS in v fondu Gospodarske zbornice Slovenije. Lojze Tršan pa je poročal o posebni zvrsti arhivskega gradiva – filmih. Arhiv Republike Slovenije je razvil poseben oddelek, kjer hranijo filmsko gradivo pod pogoji, ki jih ta zvrst zahteva. Na Slovenskem lahko elemente turističnega filma zaznamo že v prvih dveh slovenskih filmih dr. Karla Grossmanna iz leta 1905. V izčrpnem referatu je sledil pregled filmskega gradiva vse do leta 1966.

Med bogatim gradivom, ki ga v svojih zbirkah hranijo muzeji, je težko strogo potegniti ločnico med tem, kaj je muzejsko in kaj arhivsko. Na to je opozorila Alenka Čuk, kustodinja iz Notranjskega muzeja v Postojni, ki je opisala razvoj turizma na Postojnskem ter naštel kategorije gradiva, pomembne za študiranje turizma, kot so: vodniki, plakati, prospekti, letaki, koledarji, razglednice, filmi. Referatu je sledil prikaz dveh filmov. Prvi je bil posnet med leti 1910–1914, zabeležen pa je prihod dveh vlakov na železniško postajo ter panorama Postojne, na drugem pa je posnet odhod jamskega vlaka v podzemlje ter ogled Postojnske jame iz let 1925–1926.

O razvoju turizma na območju, ki ga pokriva Pokrajinski arhiv Koper, je poročala Milica Trebše Štolfa. Opozorila je na poseben teritorialni položaj tega področja, nestabilen vse do leta 1954. Ker se arhivsko gradivo o turizmu nahaja pretežno v upravnih fondih, razvoj upravno teritorialne ureditve pa je bil na obravnavanem območju zelo pester, je predavateljica podala tudi pregled različnih ureditev od 18. stoletja do ukinitve okraja Koper.

Iz Zgodovinskega arhiva v Celju je Hedvika Zdovc opisala, kako je za lepši izgled mesta skrbelo »Olepševalno društvo mesta Celja«, ustanovljeno že leta 1884. Navedla je tudi nekaj podatkov o ohranjenosti gradiva, ki se nanaša na turizem v Celju od 1850 do 1941. Poleg spisovnega gradiva je opozorila še na bogato Fototeko Pelikan, ki jo tudi najdemo v Celjskem arhivu.

Iz Zgodovinskega arhiva Ljubljana so sodelovali arhivisti z dvema referatoma. Dušan Bahun je opisal gradivo upravnih fondov devetih občin za obdobje po letu 1945, Marjana Kos in Nataša Budina pa sta vzeli pod drobnogled osebne, društvene in gospodarske fonde ljubljanske in obljudljanske enote Zgodovinskega arhiva Ljubljana.

Vlasta Tul iz Pokrajinskega arhiva Nova Gorica je obravnavala arhivsko gradivo o turizmu v fondih izobraževalnih ustanov s poudarkom na osnovnih šolah (npr. šolski izleti) ter izpostavila šolske kronike, knjige šolskih okrožnic in obvestil, letne delovne načrte šol, zapisnike raznih organov na šolah, šolskih društev, fotografije, gradivo interesnih dejavnosti pa tudi tednike šolskega dela in dnevnik. Prav referat Vlaste Tul nam pokaže, kako lahko najdemo drobce gradiva o turizmu tudi v fondih, kjer jih skoraj ne bi pričakovali.

Arhivska kolega iz Zgodovinskega arhiva Ptuj Tjaša Mrgole Jukič in Branko Oblak sta tudi tokrat, kot že leto nazaj na Ptuj, poskrbela za zelo izviren prikaz tematike gradiva o turizmu. Referat sta podala s predstavitvijo filma, ki je nastal ob razstavi ob 110. obletnici delovanja Turističnega društva Ptuj. Ob spremljanju filma sta poročala o tem, kje vse sta zbrala gradivo za razstavo, kako sta ga odbrala in ob tem dobila možnost odkupa bogate zasebne zbirke gradiva o kurentovanju.

Tretji dan posvetovanja v Kopru se je nadaljevala tematika, ki so jo arhivisti obravnavali na zborovanju slovenskih arhivistov leta 1995 na Ptuj, o uporabnikih v arhivih. O bogatih izkušnjah raziskovalca-uporabnika gradiva iz obdobja 1941–1945 je spregovoril dr. Tone Ferenc. V svojem poročanju je nanizal pozitivne in negativne izkušnje iz domačih in tujih arhivov.

Aleksandra Pavšič Milost je v prispevku o uporabnikih arhivskega gradiva v Pokrajinskem arhivu Nova Gorica govorila o obiskih strank, ki pregledujejo arhivsko gradivo v raziskovalne namene, za Zgodovinski arhiv Ljubljana pa je tako poročilo pripravila Sonja Avšič za leta 1991–1995.

Gašper Šmid je imel referat o uporabnikih in uporabi arhivskega gradiva v Arhivu Republike Slovenije.

Razprava, ki se je odprla na tematiko uporabnikov arhivskega gradiva, se je dotaknila fizične zaščite arhivskih dokumentov in pa problema varovanja osebnih podatkov, ki je, kot se je pokazalo v diskusiji, posebno pereč med arhivisti, v zadnjih letih še posebej, ko ljudje iščejo razna potrdila in dokazila o premoženju, državljanstvu, zaplembah, sodbah itd. Zato je bil eden od sklepov posvetovanja tudi predlog, naj bo tema naslednjega srečanja slovenskih arhivistov prav varovanje osebnih podatkov. Na srečanje naj poleg arhivistov organizatorji povabijo tudi zgodovinarje-raziskovalce in pravnike.

Napovedana sta bila tudi referata Zdenke Keček o varstvu osebnih podatkov v arhivih in Metke Bakan o vlogi managementa v informacijskem sistemu arhiva, vendar se kolegici iz Pokrajinskega arhiva Maribor nista mogli udeležiti posvetovanja, njuna prispevka pa sta objavljena v publikaciji.

Metka Gombač